

ANŐ

FEMINISTA FOLYOIRAT

Megjelenik egyelőre minden hó 5-én :: ::

Ára 20 fillér

Előfizetési ára: egész évre 5, félévre 2-50 K

Az új adójavaslatok.

Írta: Szende Pál.

A háború költségeinek folytonos növekedése elkerülhetetlenné tette, hogy most már a kiadások fedezéséről is gondoskodás történjék. A kormány az adóbevételek fokozására irányuló javaslatoknak rokonszenvesebb csoportját a képviselőház elé már beterjesztette. A javaslatok új egyenes adókat létesítenek: a hadinyereség-adót és vagyoadót; a hadsegélyezési jövedelmi adói a 10.000 koronát meghaladó jövedelmekre is kiterjesztik, a részvény társulati adók kulcsát felemelik és az adóalapot szélesítik, a III. osztályú kereseti adó érvénybentartásáról szóló javaslat pedig módot ad az adóhatóságnak arra, hogy ezt az adót tetszés szerint felemelhesse. Ezek az új vagy felemelt adók azonban a többlétszükséglet fedezésére csak részben elégségesek, s a bevételek további tokozására van szükség. A kormány ebbéli szándékairól nem tájékoztatta még a közvéleményt, de kétségtelen dolog, hogy; a közvetett s főleg a fogyasztási adókat erélyesebben fogja felszólalni, mint azt az egyenes adóknál tette. A szeszadót a háború alatt már emelték, most újabb emelést indítványoz a kormány. Ezt nyomon fogják követni a többi fogyasztási adók is. A most benyújtott javaslatok közül egyik a bélyegilletékek emelését rendeli el. Azt is biztosra vehetjük, hogy német mintára a postadíjak, majd később a vasúti szállítási díjak is sorra következnek, szóval mindama bevételi források, melyek a mindennapi élet szükségletei, a legszokásosabb forgalmi cselekvényeket terhelik. Ezek az adónemek az államháztartásban a megfordított demokrácia elvét juttatják érvényre, mert a bevételeik fokozása a széles néprétegek további megterhelésével történik.

Az 1910. évi foglalkozási statisztika adatai szerint a magyar birodalom területén 2,242.617 kereső nő találtatott. Nem szükséges bővebben fejtegetni, hogy a kereső nők száma a háború alatt mily óriási mértékben megszorodott és hogy ma már megközelíti vagy elérte a 3 milliót. A közel jövőben pedig további emelkedés várható. A kereső nők szempontjából döntő jelentőségű kérdés, hogy az állam honnan szerzi bevételeit, minő az egyenes és közvetett adók megoszlási aránya, mennyi jut az adóteherből a nagy vagyona és a jövedelemre. Az új adók tárgyalása élesen kidomborítja azt az aránytalanságot, mely Magyarországon politikai jogok és köztelherviselés között fennáll. A kereső nők tömegei sem közvetlen, sem közvetett befolyást nem gyakorolhatnak arra, hogy minő legyen az az adórendszer, melynek terheit egyre fokozódó mértékben kénytelenek viselni. Igen sovány vigasztalással szolgálhat nekik az a tény, hogy az ipari és mezőgazdasági munkásság épp ily jogfosztott, s hogy a városi polgárság szavazati joga dacára is befolyás nélkül, szinte tehetetlenül áll az új adójavaslatokkal szemben és boldognak érezheti magát, ha szerény hangon előadott óhajtásait a kormány figyelemre méltatja. A kereső nők számának emelkedése és adóterhöknek aránytalan növekedése, minden eddigi oknál jobban előtérbe fogja nyomni a női választójog kérdését és pedig elsősorban maguknak a kereső nőknek körében, hiszen az ő szerveztségükön és öntudatukon múlik legfőképen, hogy a női választójogi mozgalom tud-e eredményeket elérni. Igen nagy azoknak a női keresőknek is a száma, akiket az egyenes adókra vonatkozó új javaslatok intézkedései közvetlenül érintenek. Az 1910. évi foglalko-

Tartalom:

Hallgassatok!	101
<i>Szende Pál</i> : Az új adójavaslatok.....	102
<i>Szegvári Sindorné</i> : Védelmazzuk az ifjúságot.....	104
Az új nemzedék.....	105
A törvénytelen gyermek és a háború.....	106
Férfias világrend.....	106
<i>Mellemé Miskolczy Eugenia</i> : Gyermekvédelem.....	107
<i>Hacker Boriska</i> : Háború«és iskola.....	108
<i>G. V.</i> : A leánynevelés a törvényhozás előtt.....	108
Francia nők a békéért.....	109
<i>Qvidam Qvidamssons</i> : Egy feledésbe ment békekongressz-	
Szusról.....	110
Szemle.....	111
A Feministák Egyesületének közgyűlése.....	112

A szerkesztőség tagjai : Bédy-Schwimmer Rózsa felelős szerkesztő Szikra (gr. Teleki Sándorné) Pogány Paula	Laptulajdonos : Feministák Egyesülete Szerkesztőség és kiadóhivatal : V., Mária Valéria-utca 12. szám. Telefon : 142-40.
---	---

„A Nő“ a Feministák Egyesületének, annak felvidéki, nagybecskereki nagyvárad, nyiregyházi, szegedi és temesvári fiókjának, és a „Férfi liga a nők választójoga érdekében“ hivatalos közlönye.
Lapunk tartalma csak a forrás megnevezésével vehető át.

zási statisztikai adatai szerint azon női keresők száma, akik foglalkozásukat nem mint alkalmazottak, hanem önállóan üzték, a következő volt:

Földbirtokos és bérlő	260.532
Iparos	85.569
Kereskedő	28.391
Közszolgálatban* és szabad foglalkozásban	10.093
Tőkepénzes, magánzó	47.652

Kétségtelen, hogy az itt felsorolt nők túlnyomó része a kis adózók sorába tartozik, akiknek jövedelme 10.000 koronán, vagyona pedig 50.000 koronán alul marad, hadi nyereségre egyáltalában nem, vagy csak igen kis mértékben tettek szert. De az is bizonyos, hogy igen nagy azon önálló foglalkozást üző nők száma, akiket az új adójavaslatok, közvetlenül érintenek és akik most teljesen meg vannak fosztva a jogtól és lehetőségtől, hogy saját érdekeik védelmére illetékes helyen szót emelhessenek. Ezeket épp oly súlyosan érintik a javaslatok hiányosságai, mint az önálló férfi keresőket.

Azt feltétlenül el kell ismerni, hogy az új adónemek haladást jelentenek az eddigi állapotokhoz képest, mert minden oly adónem, mely a 10.000 koronán aluli jövedelmeket és az 50.000 koronán aluli vagyont adózatlanul hagyja, feltétlenül demokratikus jellegű, bármily hiányosságai is vannak máskülönb. De az is kétségtelen, hogy az igazságtalan és az arányosság követelményeit figyelmen kívül hagyó adóügyi intézkedések megfosztják az államot attól a bevételi többlettől, melyet az új egyes adóktól joggal várhat, s így a hiányt a közvetett adók további felemelésével fogja fedezni, mert az ily adóbevétel sokkal simábban, hosszadalmas adókivetési eljárás, fellebbezés, közigazgatási bírósági beavatkozás nélkül folyik be, ami a pénzügyi kormányzatnak kényelmesebb. Az önálló kereső nők érdekében is követelni kell, hogy a jövedelmi és vagyoni adó kulcsának fokozása a kisebb adózóknál ne emelkedjék oly túlságosan, viszont küzdeni kell az ellen, hogy a nagyobb jövedelmeknél az adókulcs fokozása már 120.000 koronánál, a vagyonadónál pedig 2.400.000 koronánál megálljon. A nagyobb vagyont és jövedelmeket különben is nehezebb utolérni, míg a kisebbek aránya lagos pontossággal megállapíthatók. Az önálló kereső nők érdeke azt is kívánatosá teszi, hogy minden foglalkozási ág egyenlő elbánásban részesüljön. Ezt az alapelvet pedig a beterjesztett javaslatok szem elől tévesztik s a földbirtoknak kedvezményeket nyújtanak a városi polgárság rovására.

A vagyoni adó és a jövedelmi adó hivatják arra, hogy a háború után létesítendő modern adórendszer alapjául szolgáljanak. Egyelőre ez a két adónem a kis adózókat és a középadozókat jó részét megkíméli, de azért már most gondot kell fordítani arra, hogy; helytelen intézkedései kiküszöbölhetőek legyenek, mert ezek változatlan fentartása akkor fogja magái megfosztulni, midőn az adótörvények a létminimum határán belül minden adózóra kiterjednek. Mindkét adónemnek alapja a családi vagy háztartási adóztatás. Az adókötelesnek jövedelméhez az a jövedelem is hozzászámítandó, mely a vele közös háztartásban élő feleséget megilleti, valamint hozzászámítandó — némi kivételekkel — a közös háztartáshoz tartozó többi családtagoknak jövedelme is. Hogy ez mily visszásságokra vezet, a következő példák mutatják. A jöve-

delmi adóról szóló 1909. évi X. törvénycikk szerint, (mely csak a 10.000 koronán felüli jövedelmekre lépett eddig életbe) az adómentes létminimum 800 korona. Vegyük azt az esetet, hogy a családfő évenként 1200 koronát keres, a feleség és a felnőtt fiú pedig 600-600 koronát, akkor a háztartás összjövedelme 2400 korona lesz. Ennek adótétele 26 korona. Ha minden adóköteles személy külön adózna, akkor a feleség és fiú nem fizetne adót, a családapa adója pedig 8 koronát tenne ki. Az adótétel emelkedése tehát 225 százalék. Vagy pl. a családfő keresete évi 700 korona. Ez önállóan adómentes lenne. De felesége és leánya évi 600-600 koronát keres. Ezek önállóan szintén nem esnének adó alá, így azonban a háztartás összjövedelme 1900 korona lesz, az adótétel pedig 18 korona. Ha nem is ily szembeszökő módon, de hasonló aránytalanságot idéz elő a háztartási adózás a nagyobb jövedelmeknél is. Például most, midőn a jövedelmi adó csak a 10.000 koronán felüli jövedelemre terjed ki. Ha a férj jövedelme 7000 korona, a feleségé pedig 4000 korona, az összjövedelem 11.000 korona. A házastársak külön-külön nem adóznának, így pedig 316 korona adót fizetnek. Ha a férjnek évi jövedelme 14.000 korona, feleségének jövedelme 1000 korona, a feleség önálló adózás esetén nem esnék adó alá. így azonban nemcsak adókötelessé válik, hanem az össze-számítás folytán sokkal nagyobb adót fizet, mint amennyi önállóan reája esnék. 1000 korona után a jövedelmi adó kulcsa 0.7 %, 15.000 koronánál pedig az adó már 3%, s így az 1000 koronára 30 korona esik, vagyis az adóösszeg emelkedése 320 %-os.

Ugyanezek a visszásságok megismétlődnek a vagyonadónál is, mert erre is érvényes az a rendelkezés, hogy az adózás háztartások szerint történik.

Ezek a példák világosan mutatják, hogy a női önállóság követelménye nem csupán doktriner jelszó, hanem annak hiánya minden irányban súlyos anyagi hátrányokkal jár a kereső nőkre nézve.

Kívánatos volna, ha a nőmozgalom vehetői az adópolitikai kérdéseket fokozott figyelemben részesítenék, mert az egyenlő teherviselés és demokratikus adórendszer a kereső nőknek épp oly létérdeke, mint a férfiaknak.

Tanítónők, testvéreink!

Lapunknak ez az egyetlen száma is világosan bizonyítja, mennyire jogtalan, mily igazságtalan elbánásban részesül

a kenyérkereső nő,
akár adófizetésről, akár szakmájabeli kérdések megoldásáról, akár saját és családja jövőjéről van szó.

Csak közös munkával, mindannyiunk csatlakozásával változtathatjuk meg ezt a helyzetet!

*A tisztviselők száma 58.999.

Védellezzük az ifjúságot.

A Feministák Egyesületének közgyűlésén előadta:

Szegvári Sándorné.

Az egyoldalú férfiuralom kétféle morált állapított meg a nemekre nézve: kényelmes, kiváltságos morált az uralkodó férfinem számára, a kegyetlenségig szigorú erkölcs-kódexei: az asszonyoknak.

Ez a kétféle morál nemcsak a nemi életre vonatkozik, hanem egyebütt is nyilvánul. A nő legyen alázatos, engedelmis, igénytelen és mindenekelőtt egészen természetes, hogy ugyanazon teljesítményért a fizetésnek felével elégedjék meg, melyet a férfi kap.

A fajra és az egyén családi életére azonban legveszelebb következményekkel a nemi élet terén járt a kettős morál, mert itt a férfi majdnem teljes felelőtlenséget biztosított magának, a nőt pedig valóságos rabszolgájává nyűgözte le. Hogy a nemi kérdés mily óriás jelentőségű a faj életére nézve, azt csakis akkor tudjuk mérlegelni, ha visszapillantunk az emberi faj eddigi történetére. A nagy, kifinomodott civilizációk, amelyek eddig léteztek, egytől-egyig mind a kettős morál következtében beállott degenerációba pusztultak bele, vagy vannak a jelenkorban pusztulófélben.

A két év óta pusztító világháború a kettős morál okozta bajokat nagy arányban fokozta. Remélem, hogy ezt az igazságot kimondani egy feministának is szabad.

Tudom és vallom, hogy mind a nemzetek, mind a nemek életének egészséges és természetes utakra terelése csak akkor lesz lehetséges, ha a társadalom nem fog többé nemi alapon állani, mint most, hanem emberi alapon; ha majd a kultúrvilág asszonyai minden tekintetben egyenjogú társai lesznek a férfiaknak. Mindamelllett mindig kötelességünknek tartottuk, hogy erélyesen küzdjünk a kettős morál legveszedelmesebb kinövésai és igazságtalanságai ellen. Ezt a küzdelmet szolgálja a F. E. közgyűlésén tett két indítványom* is, amelyeket a következőkben kívánok indokolni:

A háború következtében nagyon megnövekedett a veszélyezettett gyermekek száma. Eddig ötvenezer hadi árvát számoltak össze, a tényleges szám sokkal nagyobb lesz és a háború minden napja egy új sereggel növeszti azoknak a szerencsétlen gyermekeknek számát, akik elvesztették egyik vagy egyetlen támaszukat, fentartójukat, nevelőjüket, édes apjukat.

A főkapitányság 1914. évi jelentése a következő statisztikát hozza a gyermekbíróság elé állított leányokról: 805 kislány között 421 már meg volt rontva, 227 titkos prostitúcióval vádolva, 120 volt köztük nemi beteg. Ezek a számok azóta tetemesen emelkedtek. A szociális mentő munka e téren meddő fog maradni, ha a fejletlen és serdülő gyermekek testi és lelki megromlását a törvény nem vonja kellő mértékben felelősségre.

A 14 éves korhatár abszurd voltát házassági törvényünk is bizonyítja. Az 1894. XXXI. tj.-c. 7. paragrafusa szerint a nő 16-ik évének betöltése előtt még szülői beleegyezéssel sem léphet házasságra. A 24 éven aluli kiskorú leány házasságához törvényes képviselőjének beleegyezése szükséges. Ha tehát a törvényes házasság korhatár tekintetében ilyen feltételekhez van kötve, akkor jogos a kö-

* L. a közgyűlési tudósítást.

vetelésünk, hogy a 18 éven aluli, a legtöbb esetben testileg is még csak serdülőiéiben levő leányt ne lehessen büntetlenül megromtani.

Akik ezekkel a problémákkal foglalkoznak, tudják, hogy a prostituáltak mily nagy hányada kerül ki az ilyen zsenge korban megromtott leányok közül. Társadalmunk felfogása rettenetes módon ránehezedik ezeknek a szerencsétlen gyermekeknek fejletlen erkölcsi öntudatára és bizony igen sok esetben menthetetlenül elnyomja azt. A leánykák nagy része nem menthető meg többé a normális életnek és munkának. Ezért indítványozom, hogy a leányok védelmi korát a büntetőtörvénykönyv módosításával emeljék fel 18 évre és így büntetőjogi felelősség terhelje a csábító férfit.

Mint minden háború, úgy a most folyó háború is szaporította a nemi megbetegedések számát. Azt hiszem, szükségtelen magyaráznom, hogy mekkora veszedelmet jelent ez a fajra, a családra, az egyénekre nézve. Mennyi új nyomorúságot, szenvedést, letörést, fajpusztulást! Csak azt kívánom kiemelni, hogy a nőre nézve sokkal súlyosabbak a következmények, mint a férfira. A betegségek a nőnél nehezebben gyógyíthatók, egy részük sokkal veszesebb körülményekkel jár nála, mint a férfiaknál. A gyermekek degenerációja is érzékenyebben sújtja az asszonyt, mint a férfit.

A házasságban szerzett nemi baj a legnagyobb sérelmek egyike, mert azt a részt éri, mely monogámiában él. A házasságok számát az orvosi bizonyítvány követelése nem fogja apasztani, mert ma ezek a bajok nem gyógyíthatatlanok: fel fogja ébreszteni a férfiak lelkiismeretét és arra fogja ösztökélni az embereket, hogy idejekorán gyógyíttassák magukat. A születések számát pedig csak emelni fogja, még pedig a kívánatos születéseket. Neisser tanár szerint a terméketlen házasságok ötven százalékában nemi betegségek okozták a sterilitást. A vizsgálat nem lehet sem megszegényítő, sem demoralizáló, mert mindenkit kivétel nélkül kötelez, még pedig csak a törvényes, monogámikus frigy küszöbén. De a múltira nézve sem jelent meggyanusítást, mert ártatlan utón is lehet ilyen bajt szerezni.

Nagyon jól tudom, hogy ezzel a rendszabállyal nem lehet minden bajtól megóvni sem az egyéneket a házasságban, sem a jövő generációt. A betegségek egy részét bizonyos lappangó stádiumban még az orvos sem tudja megállapítani. És sajnos, a házasságon kívüli monogámiát ez a törvény semmiképpen sem védené meg. Ha csak azt nem vesszük tekintetbe, hogy általában felriasztaná az embereket lelkiismeretlenségükből és hanyagságukból. A házasságban született gyermekek száma pedig még Magyarországon is 90 százalék, tehát a születések túlnyomó többsége.

Szilárd meggyőződése, hogy alapos javulás e téren csak a kultúrvilág asszonyainak politikai érvényesülésétől várható és minden téren felszabadulásától. Mert nemcsak a törvényhozásokat, a közvéleményt, a közfelfogást kell itt átgyúrni. De minthogy semmiféle téren sem vagyunk hivei a »Verelendungsteoriának«, igyekeznünk kell, fáradságtalanul kell dolgoznunk, hogy megmentsük azt, ami a jelenlegi körülmények között is megmenthető.

Ezért indítványozom, hogy a házasság előtt bemutatandó okiratok sorába vegye föl a törvény az orvosi bizonyítványt is arról, hogy a házasodó fél nem szenved fertőző nemi betegségben.

Kössön hadibiztosítást

az Augusztá gyorssegélyalap hadibiztosítási osztályánál.
Felvilágosítást ad az igazgatóság: Budapest V., Vilmos
császár-ut 72. sz. Telefon-sz.: 118—44.

Az új nemzedék.

»A hadügyminiszter — olvassuk egy napilapban — a születések fokozásának érdekében azzal a kívánsággal fordult a belügyminisztériumhoz, hogy léptesen életbe bizonyos rendszabályokat a népszaporodást államellenes módon korlátozó üzemek ellen. így azt is kívánja a hadügyminisztérium, hogy az orvosi javaslatok alapján végezendő elvetélések meghatározott formákhoz legyenek kötve. A belügyminiszter javaslatát végett az Országos Közegészségügyi Tanácshoz fordult, melynek legutóbbi ülésén foglalkozott ezzel a kérdéssel és a »Közegészségügy« közlése szerint következő felterjesztést intézte a belügyminiszterhez:

Az országos Közegészségügyi Tanács a mesterséges elvetélések korlátozását a maga részéről is szükségesnek tartja, mert kétségtelen, hogy ebben a tekintetben a bűnös visszaélések, — ha minálunk nem is olyan mértékben, mint más helyen — már-már közmegebotránkozás tárgyai.

Az Országos Közegészségügyi Tanács elrendelni ajánlja, 1., hogy művi elvetelés javaslata csakis három orvosdoktor tanácskozásából kifolyólag legyen megállapítható, ha a beavatkozás sürgős életveszély miatt halaszthatatlan és három orvos külső körülmények miatt, — vidéken — elég gyorsan el nem érhető, kivételesen két orvos egyetértése is megengedhető kell, hogy legyen. Ezen esetben a harmadik orvos jelen nem léte- nek oka a jegyzőkönyvbe egész részletesen veendő be, hogy utóbb a rosszhiszeműség kétségtelen módon ki- zárható legyen. 2. Hogy a tanácskozás lefolyásáról s annak megállapításairól kimerítő jegyzőkönyv vétessek fel, melyet minden tanácskozásban részt vett orvos tar- tozik aláírni. 3. Hogy a jövődöbéli igazolás érde- kében a lepecsételt jegyzőkönyv megörzés végett a tisztí orvosi hivatalban legyen elhelyezendő, hol az sor- számmal látandó el és külfelületén az eljáró orvos neve feltüntetendő. 4. Hogy a megtörtént elvetelés pusztá ténye a hatósági orvosnál a jegyzőkönyv átnyújtása alkalmával az elvetélést végrehajtó orvos által beje- lentendő.

A szabályzat kivétel nélkül minden gyógyító inté- zetre, a magángyógyintézetekre és szanatóriumokra nézve is kötelező.«

Rendben van a két doktor; habár kálváriát járt már eddig is minden nő, akinek evidens szervi baj »jogos« ürügye nélkül e kéréssel kellett járulnia egy doktor elé is; habár minden doktor — és a törvény állásfoglalása mellett ez érthető, — kegynek és kockázatos önfeláldozásnak állította be a műtét elvállalását; habár igen sok kitűnő orvos meggyőződése ellenére sem vállalta, ha volt oka félni a páciens esetleges »indiskreciójától«, aminek az volt a következménye, hogy épen a szegényebb, ostobább, műveletlenebb nők, akik pedig leginkább kerülnek ebbe a helyzetbe, estek el legtöbbször ettől a végső reménysugártól. Most mindez megkétszereződnek; és megint jönne a drága, jó »madame«, a javasasszony, aki nem kérdez olyan sokat, — kinél az ember legfeljebb belehal! Szóval az új ötlet épen az orvosoktól riasztja el a kétségbeesett nőket és a titkos mesterkedők felé taszítja őket! De, amint mondtuk, az orvosi konzilium nem a leg súlyosabb ebben a javaslatban, habár a gazdag nőknek megadja az összes lehetőségeket és vaskényszerűen veti alá a szegényeket

A legsúlyosabb az, hogy az új törvényjavaslat a megröptent elvetelés hivatalos bejelentését követeli. A meg nem született magzatnak ez az önálló értékkel emelése és a legbensőbb, személyes, testi ügynek a köz elé hurcolása, ellentmond minden természettudományos és erkölcsi felfogásnak. Az »orvosi titok« szentelt fogalmának végzetes megdöntése. Az a nőnek termelési géppé, tenyészállattá lesülyesztése; ez minden eddiginél mélyebb sérelem.

Azonkívül pedig — veszélyes. A meghurcoltatástól érzett félelmében nagyon sok nő — és orvos — újra olyan szerekekhez fog nyúlni, amelyek titkosabbak és nem esnek szigorúan az elvetelés fogalma alá. Ez a fogalom korántsem oly szűk, mint amilyenek a törvényjavaslat alkotói tartani látszanak. Ezt, sajnos, ezen a helyen részletesen nem fejthetjük ki. Bizonyos az, hogy a tudomány ismer ma olyan szereket, amelyek bizonyos fokig pótolják a műtétet, de nem kevésbé veszedelmesek, ha titkosabbak is. Azonkívül pedig léteznek ma már oly műtétek, amelyek egy- és mindenkorra elintézik ezt a kérdést és meddővé teszik a nőt, de amelyek nem tévesztendők össze régebbi, életveszélyes efajta műtétekkel. Ezeknek a kisebb műtéteknek is vannak nem egészen jelentéktelen veszedelmei, jobban mondva kellemetlen következményei, amiért eddig nem sokan vetették azoknak alá magukat és nem sok orvos vállalta. Ha azonban az új törvényt átvinnék a gyakorlatba, számtalan nőt egyenesen bele fognak kényszeríteni, úgy, hogy ezek nemcsak átmenetileg, hanem végkép elvesznének a népszaporodás céljai számára. Ezeket a műtéteket semmiféle ürüggyel megszorítani nem lehet, tekintve, hogy profilaktikus jellegűek, veszélytelenek és orvosi megokoltságuk utólag nem ellenőrizhető, kellemetlen mellékjelenségeiket pedig, minthogy előreláthatóak, a páciens vagy vállalja, vagy nem, úgy mint igen sok más műtétnél.

Most pedig egy komoly és jogos ellenvetésre kell felelni, amely szinte önként kínálkozik és amelynek súlyos belső jogosultságát mélyen át kell érezni. Azt mondhatják nekünk: M a senki sem rendelkezik »szuverén joggal saját teste felett«. Vajjon nem gázolnak-e át épügy a katonán testén, a férfi testén is? Vajjon kisebb baj-e, ha valaki a lábát veszti-e el, mint ha gyermeket kell szülnie? Mért követelnek a nők ma kiváltságokat? Egy percre kedvünk volna a szemünket lesütöni. De a válasz ott rejlik igazunkban. A katonai kötelezettség körül nincs semmi titkos; legfeljebb nem teljesíthető lehet szégyenletes. De a gyermek... Minek folytassuk? A gyermek a társadalom szemében lehet szégyen akkor is, ha van, akkor is, ha

nincs, akkor is, ha lehetett volna, de nincs. Közüggyé akarnak tenni olyasmit, amit eddig önvédelemből kellett titkolni, önmaga ellen pedig senki sem köteles tanuszkodni.

Ez nem módja a népszaporításnak! Kell-e hangoztatni, hogy a nők legtöbbje vágyik gyermek után; annyi gyermeket kíván, ahányat önmegsemmisítés nélkül hozhat világra és tud fölnevelni. Az államnak nem érdeke, hogy a tönkresanyargatott jelen generáció legyen egy elképzelt, jövőendő népnövekedés áldozata! Mert nem arra van szükség, hogy kórházakban és szegényházakban nyüzsgjön a jövő népesség. Teremtsek meg a lehetőségeket és az áhított gyermekek előkerülnek, akár tavasszal a virágok. Erőszakkal itt sem megyünk semmire!

A „törvénytelen” gyermek és a háború.

Mintha szünni kezdene a társadalom urainak ridegsége és hideg méltánytalansága azokkal az igazságtalanságokkal szemben amélyeket a házasságon kívül született gyermek ellen évezredek át elkövetett. Mintha kezdenék belátni, hogy ezeknek a gyermekeknek is van joguk az élethez és a napsugárhoz. Sőt észre kezdik venni, hogy némi rokonságban is állnak saját édes apjukkal. Különösen, ha a csatatéren küzd, vagy a háborúban elesett. Az újszülötteket is szívesen üdvözlük. Langyos, irgalmas fuvalmak érik a kiteszítottakat.

Kiszámították t. i. a hivatalos társadalomtudósok, hogy bizony egy jó sor hadtesttel több állna most csatasorban, ha nem volna oly óriási a törvénytelen gyermek halandósági arányszáma. Innen hát a könnyű! Ezen segíteni kell. Szerintük a jövőendő háború lövészárkaiban bizony lesz olyan jó anyag a leány-anya gyermeke mint a törvényes házasság szülöttje!

Biz' isten nem így gondoljuk és akarjuk mi. Megmenteni a házasságon kívüli gyermeket igen. De a teljes egyenjogúsítás alapján, a polgári tisztességnek, minden munkának és mindenek fölött az éltének, de nem a politikai örület jövőendőbeli pusztítása számára! Ez lesz a mi gondunk és ez a mi feladatunk a legközelebbi nehéz évtizedekben.

Férfias világrend.

Colmarban (Németország) a következő rendeletet adták ki a katonai és polgári hatóságok:

1. »Polgári személyek, (férfiak vagy nők) kik házasságon kívül nemi érintkezést folytatnak, habár tudomásuk van arról, hogy nemi betegségben szenvednek, vagy van rá okuk, hogy¹ ezt magukról feltegyék: egyévi fogházzal, enyhítő körülmények esetében elzárással vagy 1500 márkáig terjedhető pénzbírsággal büntetendők.

2. Katonai személyekkel szemben ugyanily körülmények között engedetlenség címén kell büntető eljárást indítani.«

A betegségeket eszerint büntetlenül csak a házassági köteléken belül szabad terjeszteni.

Persze! hisz a házasságban főleg a nő és a faj egészsége forog veszélyben; ezekkel törődni pedig igazán fölösleges energiapazarlás volna. És itt a porosz közigazgatási szellem teljesen azonos a mi jó öreg vidéki csendőrismerősünk szellemével: »Hites feleséged ez az asszony? Akkor nyugodtan ütheted tovább: azt szabad elverni.«

Háború és iskola.

Írta: Hacker Boriska.

Szomorúan konstatáltuk, hogy azon a napon, amelyen kormányrendeletre minden évben meg kell emlékeznünk az iskolákban az állandó békéről, egyetlen pedagógiai lap sem irt a hágai első konferencia nevezetes évfordulójáról.

Pedig a pedagógusok egyetlen helyes álláspontja, ha nem engedik magukat a napi politika tényezőivé lealacsonyítani és nem engedik át a valódi kultúrunk színterét a háborús propaganda céljaira. A pedagógus a jövőnek dolgozik, céljaiban és törekvéseiben nem a ma, vagy az utánunk következő 2-3 év követelményét, hanem egy egész emberi korszak követelményét köteles szem előtt tartani. Lehet-e ez az eszménykép más, mint békés, haladó kultúra? Az iskola nem állhat a kultúrát veszélyeztető mai események szolgálatába.

Sajnos, a mai iskola ósdi történelemtanításával, irodalomtörténelmével, mely a nemzeti érzés ápolása címén kizárólag harcias hősök tárgyalásával és dicsőítésével foglalkozik, a militarizmust szolgálja. Szerencsére mindjobban átterelődik a reális tárgyakra és a természettudományok lesznek a tanítás gerincévé a modern iskolában. A természettudományok világa internacionális és kell, hogy minden egyénbe az összes nemzetek megbecsülését és a közös működés szükségszerűségének tudatát oltsa be. Ideje, hogy átváltozzék az a szellem, mely lehetővé tette, hogy a militarista eszmék mérgét csepegtessék az ifjú lelkekbe. Hisz lassanként az utolsó évtizedekben iskolai zászlóaljokat szerveztek, lövész-csapatokat képeztek, a cserkészetet is a katonai élet előfutárjaként akarták tekinteni. Szerencsére a leányiskolákat ez a törekvés csak elméleti utón érintette, de így is éppen elég volt arra, hogy a történeti tények egyoldalú beállításával ne lássák a valódi eseményeket.

Ha nyíltan és őszintén tanulást akarunk levonni az iskola számára a most folyó háborúból, akkor az nem lehet más, mint az, hogy minden erőnkkel az állandó békemegvalósításán fáradozzunk. Hogy ez legyen az utolsó háború, ezt az akaratot oltjuk be a most felnövő gyermekekbe. Az e célért folyó küzdelmek útja a háborút előidéző tényezők megváltoztatásán, tehát alapos társadalmi reformokon vezet keresztül. De ezeket a reformokat csak akkor vihetik keresztül, ha nevelésük, erkölcsi érzésük, tudásuk és társadalmi ismereteik a mainál sokkal különbek. Tudatos, politikailag teljesen érett, a maguk és a társadalom érdekeit jól látó emberek többé nem lehetnek a háborús politika fentartói, mert az ilyen egyének a maguk fejével gondolkodnak.

Az állandó békéért folyó küzdelemben az iskolára, mint a nagyobb kultúra közvetítőjére, nagy feladat vár. Ma már nem vagyunk kötelesek elhinni, hogy éppen iskolára nem telik.... Követelje hát jussát a közoktatás!

A háború után minden jóérezésű embernek, de főképpen az egész tanítóságnak össze kell fognia az iskolareformok kérdésében. Minden pedagógiai szempontnál nagyobb és égetőbb fontosságú azonban, hogy az iskolák szellemi légkörében megteremjen a független gondolkodás. A most nagyobb számban működő tanítónők küzdjenek azért, hogy ne zárják el a mai fiatalságot a természettudományi és történelmi igazságok helyes megismerésétől. Az iskola sorát intéző körök ne fojtsák el a komoly pedagógiai szakemberek befolyását, akár férfiak azok, akár nők, ha az igazi kultúra fejlesztésén dolgoznak; dobjanak ki avult előítéleteket, mesterkéltségeket és emeljék fel az iskolát a tudományos megismerés és az általános emberi kötelességek tiszta légkörébe!

A leánynevelés a törvényhozás előtt

Amily reménykeltően hangzik ez! Szinte látjuk, amint az újkor szellőjétől megrezdülnek a képviselőház gót cirádák túltengése alatt nyögő pompás termének bársony függönyei; amint begyepesedett koponyákat lágyan megsimogatva, elfújja róluk az ósdi előítéletek penészvirágait; felkelti az igazság alvó Jsten-asszonyát s ő egyenlően mér szegénynek és gazdagnak, leánynak és fiúnak abból, amit a széjjelosztás nem csökkent, hanem gyarapít: a tudás örökbecsű, elfogyhatatlan kincseiből.

De sajna! korán ürültünk; a 2 közoktatásügyi törvényjavaslat közül, amely ma a Ház előtt fekszik, csupán az egyik tartalmaz értékes adományt az ifjúság számára: a középiskolákra, a vagyonosabb szülők gyermekeinek iskolájára vonatkozó. Ez megszünteti a görög nyelvet tanuló diákok kiváltságait és megengedi, hogy modern nyelv tanulással foglalkozzanak helyette azok, akik nem hajlanak a klasszikus tanulmányok felé. Ez a törvényjavaslat megkíméli jövőben az évvégi vizsgálatok fölösleges erő- és időpazarlásától a középiskolák tanulóit.

Bezzeg nem hoz ilyen örvendetes és kívánatos újításokat az a törvényjavaslat, amely az 1868. évi XXXVIII. törvénycikk módosításával a kis emberek gyermekeinek iskoláját, a polgári iskolát »reformálja.« Egyetlen merész vágással leoperálja a kevés létező V-VI. osztályt, de azok pótlásáról egyáltalában nem gondoskodik, csak addig is létező lehetőségeket emleget. Konzervatív emberek a társadalmi reformerkeket szokták avval vádolni, hogy rombolni akarnak, mielőtt építenének. Senkisémmé állíthatja, hogy ez a törvényjavaslat nem így cselekednék.

Gyönyörű terv az egységes alsó építményű, szétágazó középiskola; nagy gyakorlati értéke volna a jó gazdasági és ipari szakiskoláknak. De ezek megalkotását érthető okokból csak a háború után, esetleg messze jövőben, ígéri a vallás- és közoktatásügyi miniszter. Miért kell hát oly sürgősen lerombolni — ha kevésbé tökéletesek is — a polgári iskolák létező felső osztályait, amelyek legalább a növendékek kis részére nézve tennék lehetővé, hogy magukat továbbképezzék?

A javaslatnak a polgári leányiskolákra vonatkozó része furcsa ellenmondásban van a most érintett intézkedéssel. A javaslat 3. §-a szerint u. i. a polgári leányiskolák tantervének párhuzamosan kell haladnia a felsőbb leányiskolák alsó 4. osztályáéval. Amott eltörli a föld színéről a felső osztályokat; itt egy 6-osztályos iskola tantervének alsó töredékét teszi irányadóvá a 4. osztályban befejezett egész tanfolyamra nézve. Igaz, hozzáteszi a javaslat, hogy »minden tantárgy tananyaga befejezett egészet alkosson.« De hogy lehetséges ez, mikor a felsőbb leányiskola szervezete értelmében a tananyag 6. évi tanfolyamra osztandó?

Ha az ígért és sokat emlegetett középiskolai reform egységessé tenné mind a leány-, mind a fiú középiskolák alsó tagozatát; ha a Németországban már kipróbált trifurcatióval a különböző képességű és hajlamú növendékek szabad választására bízna a tanulmányaikban követendő irányt; ha a középiskolák felső tagozatával párhuzamosan haladó szakiskolák alkalmat nyújtanának leányoknak és fiuknak egyaránt arra, hogy a mezőgazdaság, ipar vagy kereskedelem terén kifejtendő működésükre alaposan készüljenek: akkor a felsőbb leányiskola elavult, az élet mai viszo-

nyai közül élesen kirívó iskolatípusa végleg megszűnhetnék, mert legjobb akarattal sem készítheti elő növendékeit a reális élet küzdelmeire.

De éppen a felsőbb leányiskolának, ennek a kihalásra predestinált iskolának tantervéhez kötni a sokkal reálisabb célokat követő polgári iskola munkájának menetét: ez igazán nem méltó a magukat logikusnak hirdető férfi-törvényalkotókhöz.

De mit szól ehhez a tanítóság? Berzenkedik, méltatlankodik és szervezetei útján tiltakozik. Mind az Országos Polgári Iskolai Egyesület, mind a Polgári Iskolai Tanárok Budapesti Köre népes gyűléseken fejezte ki állásfoglalását a törvényjavaslat felien; utóbbi külön memorandumban fejtette ki újból azokat az érveket, amelyeket az Országos Polgári Iskolai Egyesület már évtizedek óta hangoztat és amelyek éles ellentétben állanak a most benyújtott törvényjavaslat irányával. A törvényjavaslat visszavonását, a polgári iskolák szervezetének az általános középiskolai reformmal egyidejűleg megállapítását kérte mind a Polgári Iskolai Tanárok Budapesti Köre, mind a Feministák Egyesülete külön beadott, sürgős felterjesztésében.

Ha minden polgári iskolai tanár, kivétel nélkül, buzgó és öntudatos tagja volna szakegyesületének; ha minden gondolkozó, önérzetes tanítónő csatlakoznék ezenfelül a Feministák Egyesületéhez: a pedagógiai közvélemény olyan nyomást gyakorolhatna a kormányra és a törvényhozásra, hogy nem is kerülhetne a Ház elé törvényjavaslat, amely ennyire ellenkezik vele.

Sajnos, még mindig nem tartunk itt; ezért készülnek törvényjavaslatok anélkül, hogy a pedagógiai szakegyesületek előzetesen csak véleményt is mondhatnának róluk; anélkül, hogy csak megkérdeznék a Feministák Egyesületét, mint a nők érdekeinek képviselőjét: megfelel-e a tervezett változtatás a gyakorlati élet küzdelmeire készülő leány érdekeinek?

Reméljük, hogy mielőbb alaposan megváltozik ez a helyzet és nem lehet majd rólunk nélkülünk határozni.

G. V.

Egy feledésbe ment békekongresszusról.

Írta: Qvidam Qvidamsson, Stockholm.

Most, hogy Stockholmban ülésezik a Ford-féle békebizottság, vagy amint hivatalosan nevezik, a »neutrális konferencia«, melyet Schwimmer Rózsa indítványára Henry Ford szervezett, a »Forum« svéd folyóirat egy már csaknem teljesen elfelejtett békeakcióra hívja fel a figyelmet. Ez a békeakció szintén amerikai ember kezdeményezésére jött létre 1849-ben, tehát 50 évvel előzte meg az első hágai békekonferenciát.

Kezdeményezője az amerikai születésű Elihu Burritt volt, aki műveltségét és szellemi képességeit a békeeszmé terjesztésének szolgálatába állította. 1846-ban átjött Angliába és ott valóságos »békehadjáratot« indított meg, amely különösen a munkásság és a polgárság körében keltett meleg rokonszenvet. Békehullám járta át akkoriban az egész iparos Angliát és Burritt agitációs útjával sok új hívet szerzett törekvéseinek. 1848 nyarán Parisba ment, ugyané célból, ahol nem talált ugyan békés állapotokat, de bizonyos körökben itt is nagy lelkesedéssel fogadták. Az a terve azonban, hogy nemzetközi békekongresszust hívjon össze Parisban, nem sikerült.

Kissé lehangoltan, de nem csüggedve, távozott a szomszéd Belgiumba, melynek fővárosában sikerült összehoznia 30 békebarátot Belgium, Anglia, Franciaország, Hollandia és az Egyesült Államokból. Ennek a tanácskoásnak az az örömdetes eredménye volt, hogy egyik résztvevője, Richard Cobden, Londonba hazatérve, indítványt nyújtott be az alsóházban, hogy a nemzetek közt felmerülő vitás kérdéseket ezentúl választott bíróságok utján tisztázzák.

Az 1849-iki nyugodtabb viszonyok lehetővé tették, hogy a béke barátai újabb tanácskozásra gyűljenek össze, még pedig most már — mint Burritt óhajtott — Parisban. Angliából és Amerikából ezúttal 700 résztvevő „érkezett, két hajón; mikor ezek elindultak Doverből, A. Cobden megjegyezte, hogy ha ez a két hajó elmerülne, minden humanisztikus irányú akció hosszú időre megbénulna egész Angliában.

A kongresszus augusztus 22-én nyílt meg. A francia kormány, bár nem képviseltette magát, szimpátiával fogadta a békepropagandát és gyönyörű helyiséget bocsátott rendelkezésére.

A kongresszus elnöke Victor Hugo volt, aki megnyitó beszédében azon hitének adott kifejezést, hogy a háborút végre is a béke fogja kiküszöbölni. »El fog jönni az az idő — mondta, — amikor London és Paris, Berlin és Wien, Pétervár és Berlin között ép oly abszurd és lehetetlen lesz a háború, mint ma Rouen és Amiens vagy Boston és Filadelfia között. El fog jönni az az idő, amikor Európa összes államai, anélkül, hogy nemzeti és egyéni jellegükből bármit is veszítenének, erős, magasabbrendű egységbe fognak tömörülni, mint ahogy a francia tartományok egységes Franciaországgá tömörültek. El fog jönni az az idő, mikor nem lesz az emberek közötti küzdelemnek más színhelye, mint a kereskedelem számára megnyíló nagy világgpiacok és a szellemi erők mérkőzésének harcterei. Az emberiség már el is indult ezen az úton. A mi vén Európánkban Anglia tette meg az első lépést, midőn a szabadság példáját állította elénk. Utána Franciaország jött a szuverén állam példájával. Tegyük mi most meg a harmadik lépést avval, hogy beje-

oltsuk az összes nemzetekbe azt a tudatot, hogy mindannyian testvérek vagyunk!«

Victor Hugo gyűjtő hatású beszéde után áttértek a választott bíróság és a leszerelés kérdéseire; a hozzászólók között gyakorlati politikusok is voltak, mint Cobden és Emilé de Girardin, meggyőző erejű számokkal és tényekkel felfegyverkezve.

Girardin kimutatta, hogy Franciaország 17 évi katonai kiadásából 5-6 év alatt elkészíthetné az összes tervezett vasutakat, csatornákat, megjavíthatná hitelét, megjavíthatná a kamatlábat, szóval ezt az összeget az állam javára fordíthatná.

Cobden első vádja a céltalan militarizmus ellen irányul. Ha két ország egyenlő mértékben fegyverkezik, nem nyer vele egyik fél sem, mert a kiadások akkorák, hogy az eredmény csak tiszta veszteség. Második ellenvetése a rendszer képmutatása ellen irányul; bár a nemzetek fegyveres erejükéi; évről-évre növelik, kabinetjeink mégis folyton legőszintébb és legszívesebb barátságukról biztosítják egymást. Mire való akkor a sok hadihajó és a sok szárazföldi erődítmény? Józan eszű ember nem látja el magát védő és támadó fegyverrel, ha barátok közt érzi magát.

A kongresszus a következő határozatokat hozta: 1. Minthogy csakis a béke biztosíthatja a nemzetek anyagi és erkölcsi jólétét, a kormányok kötelessége, hogy egymással megegyezzenek és a vitás kérdéseket választott bíróság elé vigyék. 2. A kormányokat kényszeríteni kell, hogy leszereljenek és evvel egyrészt a nép terhein könnyítsenek, másrészt a kölcsönös gyanakvást megszüntessék, A kongresszus felkéri a kongresszuson képviselt nemzeteket, hogy békés irányba tereljék az ifjúság nevelését és kiirtsák a tradicionális politikai gyűlölködést. Készítsenek elő egy nagy arányú népkongresszust; ez állapítsa meg a nemzetközi jogot és létesítsen választott bíróságot. A kongresszus helyteleníti az államok adó- és államkölcsönrendszerét, amely támogatja az uralkodó osztály imperialista és annexiósi politikáját.

A kongresszust Victor Hugo zárta be, aki a béketörekvések ellenzőit istenteleneknek nevezte, mert szerinte az emberiség haladása átvitt értelemben isten országának megvalósítása. Azt jósolta, hogy 18⁹. augusztus 24-ike örökké nagyjelentőségű marad, mert a háborúnak és a gyilkolásnak végét jelenti és a béke korszakának megnyitója.

Két évvel később Victor Hugót száműzték és Franciaország erőszakos bitorló uralma alatt sýnlődött.

Német asszonyok a francia asszonyokhoz.

A hálás köszönet meleg érzésével vették a német nők francia testvéreik üdvözlését és viszonzásul ugyanoly melegséggel üdvözlük őket.

Úgy gondolkodunk, mint ti! Mindnyájan úgy érzünk és ugyan úgy szenvedünk, mint ti!

Minden nemzet asszonyai egyforma erősen és őszintén érzik, hogy még soha nem remegtetta meg a világot ahhoz hasonló halálborzalom, mint amelyet ez a háború hozott magával. Ez az egyenlő érzés összeforraszt bennünket és arra a szent esküre ösztönöz, amelyet szó nélkül is megértünk mindannyian, mert egyformán gondolkodunk, ugyanazt érezzük és egyenlő mértékben szenvedünk.

Ha, ez a katasztrófa majd befejeződik, az összes nemzetek asszonyai teljes erejükkel látnak munkához, hogy megisméltődését lehetlenné tegyék.

Ezt az üdvözlést küldjük viszonzásul a francia nőknek!

SZEMLE

Fogyasztók szervezkedése.

Június 26-án tartotta meg a Fogyasztók Országos Szövetsége alakuló közgyűlését H a u s s e r Adorján elnöklete alatt.

A szövetség egy táborba kívánja tömöríteni mindazokat az egyesüléseket, amelyek a fogyasztás rendezése ügyében közvetlenül vagy közvetve érdekeltek.

A szövetség célja az alapszabályok szerint: a fogyasztók érdekeit minden irányban képviselni. A fogyasztók kívánságait, törekvéseit, panaszait és sérelmeit a nyilvánosság előtt feltárni és a fogyasztókat az állami közigazgatási hatóságokkal szemben képviselni. Elősegíteni a fogyasztók ellátására szükséges vállalatok létesítését és ellenőrizni azok működését.

Az alakuló közgyűlésen dr. Szabolcsi főtitkár és Kossinszky Viktor alelnök ismertették a szövetség céljait. Kiemelték, hogy a háború tette elviselhetetlenné a fogyasztók helyzetét, akiknek érdekeit már a háború előtti időben is teljesen elhanyagolták az illetékes tényezők. A közgyűlés a szövetség ügyeinek vezetését 40 tagú igazgatótanácsra bízta, melybe a Feministák Egyesületének két tagját is beválasztották.

Az igazgatótanács első ülését június 27-én tartotta B e n e d e k Sándor elnöklete alatt a munkarend megállapítása céljából.

A felszólalások jó része azt bizonyította, hogy a szövetség irányeszméire és munkarendjére vonatkozó nézetek meglehetősen zavarosak és homályosak. Ezért az igazgatótanács elhatározta, hogy a munkarend végleges megállapítására szűkebb szervezőbizottságot küld ki.

H bizottság munkájában résztvesz a Feministák Egyesületének képviselője is.

Tanácskozás a hatósági munkaközvetítésre vonatkozó törvény végrehajtása tárgyában.

Miért is nem a törvény megalkotása előtt ült össze ez az értekezlet, amelyen alig akadt egyáltalában szószólója a hatósági munkaközvetítésnek? A cselédközvetítés az egyedüli szakma, melyben a helyzet határozott és kívánatos javulását jelenti; minden más téren a munkások és a jóhiszemű munkaadók képviselői egyaránt a szakma szerinti közvetítés mellett foglaltak állást, amiből önként következik, hogy a hatósági munkaközvetítőnek csupán a tanulatlan és szervezetlen munkásanyag jut és így a dolog természeténél fogva súlyos eredményeket mutat fel.

Örvendetes jelenségek: nő-küldöttek a szegedi hatósági munkaközvetítő, a Nőtisztviselők Orsz. Egyesülete és a Feministák Egyesülete részéről. Ismételt hangsúlyozása annak, hogy a nőmunkások közvetítését nőkre kell bízni. Vargha Gyula államtitkár ünnepies kijelentése a nők munkájának országmentő jelentőségéről a háború alatt.

Szomorú tünet: az a csaknem általános felfogás, hogy a nőmunkások közvetítése külön, nem szakmánként kezelendő és mutatandó ki. Ez ellen kellett a Feministák Egyesülete képviselőjének erélyes állást foglalnia.

Az első nő! igazgató felsőkereskedelmi iskolában

A főváros tanácsa Gerhardt né Zsigány Jolánt bízta meg a Mester-utcai női felső kereskedelmi iskola igazgatói teendőivel. E helyütt említhetjük, hogy hála a nők kereskedelmi szakoktatása érdekében kifejtett agitációnak, a főváros tanácsa az ősszel két új női felső kereskedelmi iskolát nyit és pedig a II. és a VIII. kerületben.

Hogyan halad a nők választójoga Amerikában és Európában ?

Kanadában Monitoba jó példáját csakhamar követte Alberta tartomány. Megadta asszonyainak az általános és egyenlő politikai választójogot. Községi választójoguk már régebben volt.

Payley képviselő most már az államparlamentben is követelte a nők politikai egyenjogúsítását, legalább azokban az államokban, ahol a tartományi gyűlés tagjait már a nők is választották. A kormány képviselője nem elvi okokból, hanem azért foglalt állást az indítvány ellen, mert még nem minden tartományban választanak a nők és szerinte igazságtalan volna és nehézségeket okozna, ha az egyik tartományban az urna elé járulnának az asszonyok is, másutt pedig nem. Ez azonban már csak rövid idő kérdése, mert Kanada többi tartományaiban is készülnek a népszerű reform mielőbbi keresztülvitelére.

Dániában most július havában lesznek az első választások az új választójogi törvény alapján, mely a múlt év június 5-én adta meg a nőknek a politikai egyenjogúságot. A szociáldemokrata pártnak két női jelöltje van: Andrea Brockman és dr. phil. Helene Berg. Utóbbi a Ford-konferencia békeakciójában is részt vett, mint Dánia helyettes képviselője. Mindkét jelölt nemcsak mint a párt agitátora szerzett érdemeket, hanem küzdött a nők egyenjogúsításáért és az általános nőmozgalom elveinek érvényesítéséért a társadalomban és a törvénykezésben.

Svédországban áprilisban voltak a kerületi választások, amelyekre a nőknek csupán aktív szavazati joguk van. Ezt a jogot vagyoni cenzus alapján állapítják meg, úgy, hogy a jómódú egyénnek 40 szavazata is lehet. A választójog igazságtalansága ellenére mégis mindent elkövettek a választójogi egyesületek, hogy a nők politikai egyenjogúsításának híveit választassák meg. A »Landsting« egy-egy kerület számára a kereskedelem, ipar, közlekedés, közegészség, iskola és népművelés ügyeit intézi. Azonkívül fontos politikai szerepe van: 5 legnagyobb svéd város meghatalmazottaival együtt választja a birodalmi gyűlés első kamaráját.

A nők választójogi szervezetei januárban elhatározták, hogy a helyi csoportok minden jelöltet megkérdezzék, milyen álláspontot foglal el a választójog ügyében? Feleletüket nyilvánosságra hozták a helyi sajtóban. Ennek az volt a célja, hogy a »Landsting«-be csak a nők politikai egyenjogúságának hívei jussanak és így az első kamarában is növekedjék a női jogok barátainak száma. Nem tudjuk, mekkora eredményt értek el a kevés és konzervatív szavazók körében, de mindenesetre nyereség, hogy olyan nők és férfiak kénytelenek evvel a kérdéssel foglalkozni, akik eddig teljesen távol tartották magukat a nők választójogának küzdelmétől. Mindenesetre megindítja a gondolkodást és acélozza az egyének akaratát közös oélu munkához. A tudás, akarat és cselekvés pedig minden tömegmozgalom leghatalmasabb hajtóereje.

Svájc különböző kantonjaiban vannak hatóságok és hivatalok, amelyekre nők is választhatók és legtöbb esetben választók. Különösen nagy szerepet játszanak Zürich városában, ahol a nők tagjai lehetnek az iskolagondnokságnak, iparhatóságnak, szegényügyi hivatalnak. Lehet a nő hivatali gyám, lakásfelügyelő, rendőr- és iparfelügyelő is (utóbbi kettő államhivatal). Több kantonban községi ügyekben szavazhatnak, különösen iskolaszéki, magánügyi, iparhatósági, sőt sok helyen egyházi ügyekben is van többnyire aktív, de néha passzív választójoguk is. A svájci szociáldemokrata párt vezetősége nemrég felhívást intézett a párttagokhoz, melyben felszólítja őket, hogy a nők választójogának meg-

A Feministák Egyesületének közgyűlése.

valósításáért dolgozzanak. A kantonok pártvezetőségei tegyék meg a szükséges lépéseket ahhoz, hogy alkotmány-revizio útján törvénybe iktassák a nők választójogát.

Sl. Gallen kanton tanácsához indítványt nyújtottak be a szociáldemokraták a nők választójoga érdekében.

A berni kanton tanácsában új községi törvény készül; a szociáldemokrata frakciónak a nők politikai egyenjogúságát követelő indítványát már kiadták egy bizottságnak, hogy azt a törvényjavaslat második olvasásáig tárgyalásra (előkészítse).

Haladunk tehát a világháború fürgetegének közepette is. Ezekkel a tényállásokkal szemben különösen hat ránk egy hírecske, mely a porosz Urakháza tájáról ér hozzánk. A haladás mételyétől féltette egy jóakaró főrend ezt a radikális testületet és beadványt intézett hozzá, amely azt a kérelmet tartalmazza, hogy meg ne adják a nőknek a községi választójogot, (tehát ez kilátásban van!) meri ez a reform a legveszedelmesebb következményekkel járna az államra nézve. A nőmozgalom a beadvány szerint a maga egészében nemzetköz! irányú (ó borzalom!) és csak a szocializmus útjait egyengetné.

Ehhez alig szükséges hozzászólnunk. Csak tanácsos volna ezt a kis furcsaságot egy féléven át naponta az orra alá dörzsölni Európa valamennyi olyan radikális politikusának, ki mindjárt reakciót és klerikalizmust hallucinál, mikor arról van szó, hogy elveit a nőkre is alkalmazza. H »pendant« furcsasága talán végre mégis csak felvilágosítaná saját tévedésükről azokat, akikkel szemben csődöt mondott minden érvelés és logika.

Amerikában, az északeurópai kis államokban dereng már, mikor fog végre virradni a régi nagy kultúrállamok véres éjszakájában?

Amerikai pártprogramok az elnökválasztási harcban.

Amerikának is kijutott a háborús válságból. Az újvilágot is fenyegeti a sokfejű szörnyeteg, ott is már reszketnek az anyák szívei. De hogy mikép gondolkoznak ptt a választópolgárok a háborúról, azt világosan bizonyítják a pártok és az elnökjelöltek hivatalos programjai.

A republikánus nemzeti konvent* politikai vezérelvein alapuló pro gramm többek között a következő részleteket tartalmazza: .Mi a békét kívánjuk, a jog és az igazságosság békéjét. Egyenes és becsületes semlegességet kívánunk az európai háborúban küzdő nemzetekkel szemben. Félelem és részrehajlás nélkül kell teljesítenünk minden ezirányu kötelességünket. Követeljük, hogy a nemzetek közötti ügyek békésen intéztessék el és kívánjuk, hogy e végből nemzetközi választott bíróság álltassék fel.«

Roosevelt haladó pártjának programja ugyanezeket az alapelveket tartalmazza. Szóval az állandó béke és a választott bíróság gondolata politikai polgárjogot nyert, a választási kortesprogramokon széles és egyértelmű világozással szerepel: mert ez a nép felfogása és ilyenek a nép kívánságai. Az amerikai anyák gondja lesz, hogy ne csak kortes-, hanem kormányprogramokban is szerepeljen ez a felfogás.éls ez a követelés.

* Jelöltje Hughes.

Címváltozások sürgős bejelentését kérjük.

Berkesné Máté Mela Tornaiskolájaja V., Mária Valéria-utca 12, szám. — Egyes és csoportos oktatás tgyermekek (fiúk és lányok 3 éves kortól) és nők számára. Légzőgymnastika-testfejlesztés. Aesthetikus zenés orna.— Svéd gyógytorna és massage Lotten Ohlson működésével. Dolgozó nőknek esti tanfolyam mérsékelt árban. Telefon 37-48.

Az elnöki megnyitóban Glücklich Vilma kimutatta, mennyire téves alapokból indult ki a rendőrségnek ez az intézkedése. Utalt arra, hogy az egyesület annyira ment a hatósági rendeletek respektálásában, hogy még az anynyira szíven fekvő béke-propagandában is szünetet tartott, mióta a rendőrség erre felszólította. Hasonló tapasztalatok csak megerősíthetik az egyesület minden egyes tagját abban a meggyőződésben, hogy csupán Jakkor számíthatunk majd emberi és polgári jogaink komoly elismerésére, ha kiüzdöttük a nő választójogiét és evvel befolyást biztosítottunk számára az állampolgárok érdekeit érintő minden kérdés elintézésében.

Gróf Teleki Sándor né előadásában »A nő és a munka« közötti viszonyt tárgyalta. Kimutatta, hogy maga a munka nem árt a nőnek, ha emberséges munkaidőt, megélhetést biztosít; hogy az özvegy munkájának eredménye fokozza önértetét, az eltartottak, gyámoltottak sájnálatraméltó tömege fölé emeli őt. Előadása meg fog jelleni abban a naplóban, amely a megakadályozott kongresszus anyagát fogja tartalmazni.

Az egyesület vidéki tagjainak munkáját” Ágoston Péter né (Nagyvárad), Bürger Szilárd né (Nagybecskerek) és Kárósné Szivessy Mariska (Szeged) ismertették. Groák Ödönné (Nyíregyháza), aki az elvi küzdelem ismertetésére vállalkozott, a rendőrség sérelmes intézkedése folytán nem élt szólásjogával. A titkár, pénztáros és számvizsgáló bizottság jelentését egyhangúlag tudomásul vette a közgyűlés. A választásokat közfelkiáltással ejtette meg¹ a közgyűlés. Ügyvezető lett Glücklich Vilma. Választmányi tagok: Bablarc Adél, Behr Hilda, gróf Bethlen Sándorné, Békássyné 2. Gizella, Dirnfeld Janka, Engel Zsigmond dr., Fekete Gizella, Geszty Rezsőné, Gold Simon dr.» Jemnitz Jolán, báró Kohner Ida, Korányi Erzsébet, Kozmáné G. Klára, Lamberger Józsefné, László Józsefné, Lax Sándoraé, Mellemé M. Eugénia, kaposi Molnár Viktorné, Perczelné K. Flóra, Pogány Paula, Rácz Míksa dr., Reinitz Ernő, Schwimmer Franciska, Schwimmer Rózsa, Seenger Ida, Spády Adél, Steinberger Sarolta dr., Szana Sándor dr., Szász-Schwarz Gusztáv dr., Szegvári Sándorné, Szelné dr. Bálint Aranka, Szirmayné A. Irma, gtóf Teleki Sándorné, Ungar Dezsőné, K. Vámbéri Melanie, Weiszberger Anikó, Zorkóczy Samuné. Számvizsgáló bizottság: Blumgrund Janka, Zahlerné M. Margit, Taubner Margit.

A napirend utolsó pontja gyanánt a közgyűlés elé terjesztett indítványok a következők:

1. Spády Adél indítványa: az egyesület terjessze a kormány és a képviselőház elé azt a kérelmet, hogy a

hadiözvegyek és -árvák számára — amennyiben azok gazdasági önállóságuk érdekében valamely szakmára kiképzést akarnak szerezni, vagy üzletet vagy mezőgazdasági üzemet kezdeni — nyugdíjukat, illetőleg nevelési járulékat egy összegben vagy néhány évig nagyobb mértékben folyósítsa és ezzel arra képesítse őket, hogy a kezdet nehézségeinek leküzdése után saját keresetükből élhessenek meg.

Az indítvány azokon a tapasztalatokon alapszik, amelyeket az egyesület munkaközvetítő irodájának vezetői e téren szereztek; ezek azt bizonyítják, hogy a kellő szak-képzettséget — amely egyedül biztosít érvényesülést bármely munka terén — csak azért nem szerezheti meg a hadiözvegyek és -árvák többsége, mert lehetetlen megélniük, ha azonnal kenyérkeresethez nem jutnak; ez pedig vajmi nyomorúságos és az marad jövőben is, ha csak tanulatlan, napszámosmunka elvégzésére képes.

2. Szegvári Sándor né indítványa: kérelmezze az egyesület a kormánytól és a képviselőháztól, hogy

a) a büntetőtörvénykönyv 236. §-ában emelje föl a leányok védelmi korát 18 évre;

b) a házasság alkalmával bemutatandó okmányok sorába vegye fel az orvosi bizonyítványt, amely arról tanúskodik, hogy a házasulandó nem szenved fertőző nemi betegségben.

Az indítvány részletes indokolását lapunk más helyén közöljük.

3. Szirmay Oszkárné indítványa: írjon fel az egyesület a kormányhoz és képviselőházhoz a végből, hogy a munkabér minimumát megállapító törvény alkotását szorgalmazza.

Az indítványt azok a tapasztalatok indokolják, amelyek az anya- és gyermekvédelmi bizottság működése folyamán feltárták azt a rettenetes kizsákmányolást, amelynek áldozatai a nőmunkások, különösen az otthonmunkások, gyermekeikkel együtt.

4. Mellerné Miskolczy Eugénia határozati javaslat: a Feministák Egyesületének 1916 június 11-én tartott közgyűlése ismételtén leszögezi az egyesület működésének azt az alapelvét, hogy a nő gazdasági, jogi és társadalmi helyzetét gyökeresen megjavítani csak úgy lehet, ha minden büntetlen előéletű, épelméjű, nagykorú nő —

éppen úgy, mint minden ezekkel a tulajdonságokkal rendelkező férfi — alkotmányos befolyást gyakorolhat az állam ügyeinek intézésébe.

Ebből folyólag megbízza a közgyűlés a választmányt és a politikai bizottságot, hogy használják fel az aktuális politikai viszonyok minden alkalmas mozzanatát a nő választójogának nyomatékos követelésére és törvénybeiktatásának hathatós elősegítésére.

5. és 6. Hacker Boriska indítványai: a) állítson össze és adjon ki az egyesület népszerű füzetet, amely munkájának alapelveit és teljes programját tartalmazza;

b) alakítson tanítónő-tagjaiból olyan bizottságot, amelynek feladata a tanítónők bevonása az egyesület céljainak szolgálatába.

A közgyűlés az első 4 indítványt egész terjedelmében, a 2 utolsót elvben elfogadta. Keresztülvitelükkel a tisztikart bízta meg, amely működési programjába már előbb felvette Hacker Boriska 2 indítványának keresztülvitelét: az egyesület alapelveinek és programjának összefoglalását a kongresszusi napló elnöki megnyitója fogja tartalmazni, a szakok szerinti taggyűjtést pedig nem csupán a tanítónői, de minden szakmára tervbevette.

A közgyűlés elnöki záróbeszéde annak a lelkes munkakészségnek és törhetetlen szolidaritásnak adott kifejezést, amely valamennyi résztvevőt áthatotta és amelyet nem csorbíthat semmiféle hatósági önkény.

Az egyesület szegedi tagjai tagértekezlet keretében akartak e szolidaritásnak méltóságteljes kifejezést adni; de a budapesti rendőrség ragyogó példája ellenállhatatlan suggestív erőt gyakorolt Szeged főkapitányára, aki pedig az ottani feministák megbízhatóságáról nem egyszer meggyőződhetett: ő sem engedélyezte a tagértekezletet, amelynek pedig bejelentése is fölösleges. (A belügyminisztérium megrézfalta túlbuzgó hazamentő közegeit és lapunk zárta-kor értesíti a Feministák Egyesületét, hogy anya- és gyermekvédelmi munkásságát 6000 K államsegélyben részesíti.)

Halomszámra érkező vidéki levelek bizonyítják, hogy ez a méltatlan üldöztetés csak szorosabbra fűzi az egyesület tagjainak összetartását; csak fokozza tettvágyukat, munkarejükét.

A Feministák Egyesületének és az Állandó Béke Magyar Feminista Bizottságának tagjaihoz!

Minél szűkebbre szorul nyilvános munkásságunk tere, annál intenzívebb belső munkát kell folytatnunk: fáradhatatlan agitációval kell tagokat és előfizetőket gyűjtenünk, hogy milliányi seregünk állhasson a kultúra védelmének szolgálatába. Útbaigazítással és nyomtatványokkal szívesen szolgál egyesületünk irodája.